

Laburnum – sortimentsonderzoek

Ir. M.H.A. Hoffman

Het kleine geslacht *Laburnum* (Gouden regen) telt slechts twee soorten: *L. alpinum* en *L. anagyroides*. Deze soorten kruisen vrij gemakkelijk en geven de soorthybride *L. ×watereri*. Alom bekend en zeer typerend zijn de lange gele bloemtrossen, waaraan de Nederlandse naam refereert. Er zit opvallend weinig beweging in het sortiment. De inmiddels meer dan een eeuw oude *Laburnum ×watereri* 'Vossii' is nog steeds veruit de bekendste en meest gekweekte cultivar. Van die andere cultivars zijn overigens de meesten ook al meer dan 100 jaar oud. Wel is er vrij veel naamsverwarring, onder andere vanwege de hybridisatie tussen beide soorten. De laatste decennia heeft de zg. dikkoppen-ziekte de kop opgestoken en zorgt in praktijk soms voor ongemak in de teelt. In dit artikel een overzicht van het sortiment.

Onderzoek

Het onderzoek is gefinancierd door het Productschap Tuinbouw en was onderdeel van het project sortimentsonderzoek sierheesters en coniferen. Bij dit onderzoek zijn enkele verschillende cultivars verzameld en aangeplant in de Sortimentstuin Harry van de Laar in Boskoop. Daarnaast zijn gegevens ontleend aan de Nationale plantencollectie *Laburnum* in het Von Gimborn Arboretum in Doorn. Verder zijn planten uit verschillende andere botanische tuinen en op verschillende Nederlandse kwekerijen bekeken. Tenslotte zijn diverse literatuurbronnen gebruikt.

Taxonomie en verspreiding

De twee soorten, *L. alpinum* (Alpengoudenregen) en *L. anagyroides* (Gewone goudenregen), groeien van nature in verschillende berggebieden van centraal en zuidoost Europa, van Frank-

rijk via de Alpen tot de Balkan. *L. alpinum* groeit van nature vaak in de wat hoger gelegen regionen ten opzichte van *L. anagyroides*.

Beide soorten kunnen onderling kruisen en geven dan de soorthybride *L. ×watereri*, die inmiddels veel in tuinen voorkomt, maar ook in het wild te vinden is.

Sommige botanici erkennen nog een derde soort: *L. caramanicum* (uit Zuidoost Europa en Klein-Azië), maar deze soort wordt tegenwoordig ingedeeld in een apart geslacht als *Podocytisus caramanicus*. Verder is nog de entbastaard +*Laburnocytisus adamii* (syn. *Laburnum purpurascens*; *Laburnum adamii*) bekend; deze plant bevat een mengsel van weefsel als gevolg van enten van *Cytisus purpureus* op een onderstam van *Laburnum anagyroides*. Ervaring heeft geleerd dat *Laburnum anagyroides* vaak na enige tijd zo dominant wordt dat de rest verdwijnt.

97. *L. xwatereri* 'Vossii'

Laburnum is nauw verwant aan *Cytisus*. Het verschil tussen beide geslachten zit vooral in de bouw van de peulen.

Beschrijving

Kleine bomen tot grote struiken. De twijgen zijn grijsgroen tot glimmend groen (vooral in de winter valt dit op). De verspreid staande bladeren zijn 3-talig en hebben een vrij lange steel. De deelblaadjes zijn eirond tot ovaal, met een ronde vaak toegespitste top en zijn zittend tot zeer kort gesteeld. De zeer licht tot vrij sterk zoet geurende bloemen zitten in hangende okselstandige tot schijnbaar eindstandige trossen van 10-50 cm. De kelk is klokvormig, zeer zwak tot duidelijk 2-lippig en in principe 5-tandig; vaak zijn niet alle tanden zichtbaar. Kroonbladen vrijstaand, rondachtig tot omgekeerd eirond, in typische vlinderbloemige rangschikking: een vlag (1 kroonblad) met aan weerszijden 2 zwaarden (2 kroonbladen) en een kiel (2 gedeeltelijk vergroeide kroonbladen). Meeldraden 10 stuks, vergroeid. Vrucht een afgeplatte lange peul, met vele afgeplatte zaden.

Gebruikswaarde

Gouden regen wordt vooral gebruikt als solitaire struik of kleine boom of in een heesterborder. Maar ook gebruik in een bloeiende laan of tun-

nel kan erg mooi zijn (vooral *L. ×watereri* 'Vossii'). Vooral de lange gele bloemtrossen geven veel sierwaarde en kunnen voor een spectaculaire aanblik zorgen. De groene twijgen, met name bij *L. alpinum* en *L. ×watereri*, hebben in de winter ook toegevoegde sierwaarde.

De Gouden regen groeit op alle grondsoorten, behalve op te natte bodem. Voor de lange wortels is het belangrijk dat de bodem goed doorlatend is. Gunstig is een plek met halfschaduw. De soorten kunnen ook op zeer kalkrijke grond goed groeien. Gouden regens zijn goed resistent tegen industriële- en verkeersvervuiling.

De Gouden regen als boom of struik hoeft niet gesnoeid te worden. Het gevaar bestaat dat er in het hout holten ontstaan waar regenwater in blijft staan. Hierdoor kan de boom plaatselijk verrotten. Indien *Laburnum* als bloeitunnel wordt gebruikt dan vergt dit licht snoei- en buigwerk van de jonge takken.

Laburnum laat zich gemakkelijk verplanten, ook in grote formaten.

Alle delen van de boom zijn giftig, vooral de zaden en de bast. Daarom wordt afgeraden om *Laburnum* aan te planten bij kinderspeelplaatsen e.d.. Vooral de zaden zijn hierbij verraderlijk omdat deze door kinderen verward zouden kunnen worden met kleine boontjes of erwten en mogelijk opgegeten worden. Overigens

98. *L. anagyroides*

vormt *L. xwatereri* 'Vossii' veel minder zaad wat om deze reden een voordeel is.

Het (kern)hout van de stam van *Laburnum* is donkerbruin van kleur en erg hard, en geeft een enorm kleurcontrast met het lichte spinthout. Het wordt weleens gebruikt als vervanger van Ebbenhout, hoewel het hout veel minder zwaar is en lang niet zo donker als Ebbenhout. *Laburnum*-hout wordt bijvoorbeeld gebruikt voor het maken van meubels en voor inlegwerk. Omdat ook het hout giftig is kunnen er beter geen voorwerpen van gemaakt worden die in contact komen met etenswaren, tenzij het goed gelakt wordt. Om dezelfde reden kan het hout beter niet in een open haard worden opgestookt. Doordat de stam van *Laburnum* meestal beperkt van omvang blijft, is het hout schaars en blijft het gebruik beperkt.

Vermeerdering

De cultivars worden vermeerderd door enten (winter), oculeren (zomer) of winterstekken. Voor enten en oculeren worden in praktijk onderstammen van *L. anagyroides* gebruikt. Het opkweken tot een leverbare plant duurt vervolgens één tot twee jaar. Meestal is er niet al te veel uitval bij het enten, oculeren of stekken. Soms echter kan om onverklaarbare reden een groot deel van de planten uitvallen.

Voor gebruik als bos- en haagplantsoen kan ook gezaaid worden. Hierbij is geen extra zaadbehandeling nodig. Men kan daarbij een zaaibed enige jaren laten liggen. De zaden zijn zo hard dat ze soms pas na enkele seizoenen kiemen.

Dikkoppen en andere ziekten en plagen

Dikkoppen of Vossii-kopziekte is een groeistoornis in de teeltfase bij *Laburnum* die voorkomt bij alle vermeerderingsmethoden. Goed groeiende planten komen op de kwekerij voor naast niet groeiende planten. De schade bestaat vaak alleen uit een verlenging van de teeltduur, maar soms is het materiaal onverkooptbaar en kan het zelfs 100% van de teelt treffen.

Aan de hoofdscheut vindt afsterving plaats van de eind- en zijknoppen. Het topgedeelte van de scheut is over een korte afstand verdroogd. Bij het uitlopen van nieuwe zijknoppen worden kleine meer of minder misvormde bladeren aange troffen (bladranden naar beneden omgerold). Doordat de hoofdscheut niet en een deel van de zijscheuten wel doorgroeien, ontstaan er misvormde planten. Uiterlijk gezonde knoppen kunnen van binnen al bruin verkleurd zijn. Bij de opkweek kan in jaar één de groei perfect zijn, terwijl in het tweede jaar plotseling problemen gaan optreden.

Het probleem is al sinds 1956 bekend, maar tot nu toe is het probleem nog niet echt opgelost. Volgens Schuring (2000) is deze ziekte alleen bekend bij *Laburnum watereri* 'Vossii', maar is *L. alpinum* 'Lucidum' ook verdacht. In het verleden is gezocht naar de oorzaak, bijvoorbeeld een insect (b.v. mijt of trips), een virus, een nematode of een schimmel. Vooralsnog is echter geen duidelijke primaire veroorzaker gevonden. Tot nu toe is *Thrips tabaci* het meest verdacht. Nader onderzoek moet hierover uitsluitsel geven. Volgens sommige kwekers komt het vaker voor op veengrond dan op zandgrond. Mogelijk speelt de bemesting een rol of is het een kwestie van erg natte grond. Dit is echter niet door onderzoek aangetoond.

Naast dikkoppen komen de volgende ziekten en plagen voor bij *Laburnum*:

- *Pleiochaeta setosa* Deze schimmel veroorzaakt bladvlekken die gewoonlijk alleen cosmetische schade toebrengen.
- *Armillaria* schimmelziekte, geeft wortelrot.
- *Leucoptera laburnella*, een bladmineerder, maakt spiraalvormige gangen in het blad.
- *Megachile* (bladetende bijen) eten stukjes blad weg.

Soorten en cultivars

L. alpinum (Mill) Bercht. & J.Presl (Alpengoudenregen)

GROEIWIJZE: kleine boom tot grote struik, 4-6 m hoog, vrij smal (soms breed) opgaand en vrij dicht vertakt. De twijgen zijn opvallend groen en kaal; in jong stadium soms licht behaard.

BLADEREN: 3-tallig, ca. 10-15 cm groot; elk deelblad is 4-8 cm lang, glimmend groen en aan de onderzijde kaal tot licht behaard.

BLOEIWIJZEN: 20-35(-50) cm lange, vrij open hangende trossen; hoofdas evenals bloemstelen kaal tot licht behaard

BLOEMEN: (licht)geel en 1,5-2 cm in doorsnede, vrij sterk zoet geurend; bloemstelen 2 cm, ca. even lang als de bloem; bloeitijd vrij laat in mei-juni.

VRUCHTEN: ca. 6 cm lange, onbehaarde peulen; zaden bleekgroen, vrij plat.

VERSPREIDINGSGBIED: centraal en Zuidoost-Europa (vooral zuidelijke Alpen, verder noordelijke Apennijnen, Slovenië en Zuid-Tsjechië).

In vergelijking met *L. anagyroides* valt *L. alpinum* vooral op vanwege de latere bloei (ca. 3 weken later) en langere bloeiwijzen. Maar ook is de beharing van blad en peulen zwakker en geuren de bloemen sterker.

99. *L. alpinum*

L. alpinum 'Columnare': *L. anagyroides* 'Sun-spire'

L. alpinum 'Lucidum'

(Herkomst onbekend)

GROEIWIJZE: struik tot kleine boom, vrij sterk opgaand, 4-6 m hoog en 2,5-3 m breed. De twijgen zijn vrij opvallend groen en (in jong stadium) kaal tot licht behaard.

BLADEREN: 3-tallig, ca. 9 cm lang (waarvan 3 cm bladsteel) en ca. 8 cm breed, (vrij) sterk glanzend, midgroen; elk deelblad is ca 2,5-5 cm lang, ovaal en aan de onderzijde alleen langs de nerven behaard.

BLOEIWIJZEN: ca. 20 cm lange, hangende trossen; hoofdas evenals de bloemstelen en kelk vrij sterk behaard

BLOEMEN:; (goud)geel (RHS cc 7A), met onduidelijk honingmerk, ca. 1,5 cm in doorsnede, vrij sterk zoet geurend; bloemstelen ca. 1 cm, korter dan de bloem; kelk meestal met 2 vrijwel gelijke lippen; bloeitijd vrij laat, ca. eind mei-begin juni.

VRUCHTEN: onbekend.

Het meest kenmerkend van deze cultivar is de vrij smalle opgaande groeiwijze in combinatie met de halflange hangende bloemtrossen en het vrij sterk glimmende blad. In diverse literatuur

100. *L. alpinum* 'Lucidum'

wordt het sterk glimmende blad opgegeven als belangrijkste onderscheidende kenmerk. Glimmend blad bij *L. alpinum* is echter niet echt uniek (o.a. vanwege ontbreken van bladbehaaring). Hiermee is het niet echt een erg sterk kenmerk.

Bovenstaande beschrijving is gebaseerd op een volwassen plant in het Belmonte Arboretum in Wageningen. Met name vanwege de vrij sterke beharing en de vrij geringe lengte van de bloeiwijzen is het niet uitgesloten dat er invloed is van *L. anagyroides* en dat 'Lucidum' tot *L. xwatereri* moet worden gerekend.

L. alpinum 'Pendulum'

(Engeland, voor 1838)

GROEIWIJZE: struik of (indien gezet op lange onderstam) kleine boom, met sterk hangende takken; hoogte afhankelijk van onderstam, 0,5-2 m. De twijgen zijn vrij opvallend groen en (in jong stadium) kaal tot licht behaard.

BLADEREN: 3-tallig, ca. 8 cm lang (waarvan 2 cm bladsteel) en ca. 8 cm breed, vrij sterk glanzend, midgroen; elk deelblad is ca 3-6 cm lang, ovaal en aan de onderzijde alleen langs de nerven behaard.

BLOEIWIJZEN: ca. 30 cm lange rijkbloeiende sterk hangende trossen; hoofdas licht behaard.

BLOEMEN:: (goud)geel (RHS cc 7B), vrijwel zonder honingmerk, ca. 1,5 cm in doorsnede, vrij sterk zoet geurend; bloemstelen 1 cm, korter dan de bloem; kelk meestal met 2 vrijwel gelijke lippen en evenals de bloemstelen vrijwel kaal; bloeitijd laat, ca. eind mei-half juni.

VRUCHTEN: onbekend

Valt op vanwege de hangende takken. Indien op een hoge opgaande onderstam gezet ontstaat een kleine treurende boom. De bloemen geuren sterk. Deze cultivar bloeit niet altijd even (zichtbaar) rijk doordat jonge takken de bloeiwijzen bedekken.

L. alpinum 'Sunspire': *L. anagyroides* 'Sunspire'

L. alschingeri K.Koch: *L. anagyroides* var. *alschingeri*

L. anagyroides Medik. (Gewone goudenregen)
syn. *L. anagyroides* subsp. *jacquinianum*

(Wettst.) Hayek

L. vulgare

Cytisus laburnum L.

GROEIWIJZE: kleine boom tot grote struik, 5-7(-9) m hoog, breed (soms vrij smal) opgaand en vrij los vertakt. De twijgen, vaak wat afhangend, (grijs)groen en (in jong stadium) zacht behaard. BLADEREN: 3-talig, ca. 10-15 cm groot; elk deel-

blad is 3-8 cm lang, dofgroen aan de bovenzijde en aan de onderzijde blauwgroen en zacht behaard.

BLOEIWIJZEN: 10-20(-25) cm lange dichte, hangende tot iets opstaande trossen; hoofdas evenals bloemstelen en kelk (vrij) sterk behaard.

BLOEMEN: (licht)geel (meestal lichter dan *L. alpinum*) en ca. 2 cm in doorsnede, niet of nauwelijks geurend; bloemstelen 1,5 cm, korter dan de bloem; bloeitijd vrij vroeg in april-mei.

VRUCHTEN: ca. 8 cm lange, zacht behaarde peulen; zaden zwart en rond.

VERSPREIDINGSGBIED: Centraal en Zuidoost-Europa.

In vergelijking met *L. alpinum* valt *L. anagyroides* vooral op vanwege de vroegere bloei (ca. 3 weken vroeger) en kortere bloeiwijzen. Maar ook is de beharing van blad en peulen sterker en geuren de bloemen minder sterk.

Van deze soort zijn in het verleden twee ondersoorten beschreven: subsp. *alschingeri* (Vis.) Hayek en subsp. *jacquinianum* (Wettst.) Hayek. Het onderscheidt binnen de soort is echter zo vaag dat ze tegenwoordig niet meer als ondersoort erkend worden. In dit artikel wordt voor de praktijk nog wel var. *alschingeri* (Vis.) Schneid onderscheiden (zie aldaar).

L. anagyroides var. *alschingeri* (Vis.) Schneid. Slechts 2-4 m hoog. Bloeiwijzen vrij kort en

101. *L. anagyroides*

vanaf de basis iets opstaand en dan overhangend. Kelk duidelijk 2-lippig, de onderlip is langer. Blaadjes zijn vrij sterk behaard en grijsblauw aan de onderzijde.

Dubieuze variëteit (in het verleden ook als ondersoort beschreven) die in veel Flora's (b.v. Flora Europaea en European Garden Flora) niet wordt erkend. Daar planten onder deze naam de laatste jaren toch vrij veel gekweekt worden, is de naam toch opgenomen als correcte naam in dit artikel.

Van deze variëteit is een rijkbloeiende kloon geselecteerd en benaamd: *L. anagyroides* 'Sunspire'. Veel planten die in Nederland worden aangeboden onder de naam var. *alschingeri* zijn in werkelijkheid 'Sunspire' zijn. Aangeraden wordt om zoveel mogelijk deze cultivar/naam te gebruiken.

L. anagyroides subsp. *Jacquinianum*: *L. anagyroides*

L. anagyroides 'Sunspire'

(Herkomst ?? VS)

syn. *L. alpinum* 'Columnare' (of 'Columnaris')

L. alpinum 'Sunspire'

L. anagyroides 'Columnare'

(of 'Columnaris')

L. xwatereri 'Fastigiata' ??

GROEIWIJZE: halfgrote struik, tot 5 m hoog en 2 m breed, vrij smal opgaand en dicht vertakt. De twijgen zijn (grijs)groen.

BLADEREN: 3-tallig, ca. 8 cm lang (waarvan 2,5 cm bladsteel) en ca. 7 cm breed, groen; elk deelblad is 2,5-5 cm lang en 1,5-2,5 cm breed, aan de onderzijde zwak behaard.

BLOEIWIJZEN: 10-20 cm lange trossen, vrij dicht, opstaand tot overhangend; hoofdas evenals de bloemstelen en kelk vrij sterk behaard.

BLOEMEN: geel (RHS cc 6B) en ca. 2 cm lang, licht zoet geurend; bloemstelen 1-1,5 cm, korter dan de bloem; kelk duidelijk 2-lippig en 5-tandig; bloeitijd vrij vroeg, eind april - half mei (iets vroeger dan 'Vossii').

VRUCHTEN: vrij kleine, licht behaarde peulen; veel zaad vormend.

Het is een rijkbloeiende selectie uit *L. anagyroides* var. *alschingeri*; overigens wordt 'Sunspire' onder deze variëteitnaam ook vaak aangeboden. De cultivar onderscheidt zich vooral vanwege de compacte en vrij smalle groeiwijze, de opstaande tot overhangende bloeiwijzen (en niet duidelijk hangend zoals bij de meeste *Laburnum*) en de zeer rijke bloei. Een opvallend detail is de sterk 2-lippige en 5-tandige kelk. Vooral de vrij sterke beharing, de korte bloemtrossen en de vrij

102. *L. anagyroides* 'Sunspire'

vroeg bloei, verraadt dat 'Sunspire' tot de soort *L. anagyroides* behoort en niet tot *L. alpinum* zoals op veel kwekerijen vermeld. Vooral vanwege de vrij smalle compacte groeiwijze, kan deze cultivar ook gebruikt worden in kleinere tuinen. Hiermee is het een zeer waardevolle aanwinst in het sortiment.

Deze cultivar is ook in omloop als *L. alpinum* 'Columnare' (of 'Columnaris') en *L. anagyroides* 'Columnare' (en 'Columnaris'); deze Latijnse namen zijn ongeldig omdat deze (hoogstwaarschijnlijk) pas na 1959 zijn gegeven; van dan moeten cultivars een naam in een moderne taal hebben. Ook is van deze cultivar materiaal aangetroffen onder de naam *L. xwatereri* 'Fastigiata', dus ook dit lijkt een synoniem te zijn. Deze cultivar kreeg 2007 (nog net voor publicatie van dit artikel) een getuigschrift van verdienste van de KVBC.

L. vulgare: *L. anagyroides*

L. xwatereri (Kirchn.) Dipp. (Bastaardgoudenregen)

(*L. alpinum* × *L. anagyroides*)

Tussenvorm van beide oudersoorten, o.a. qua groeiwijze, beharing, bloeitijd en bloemgeur. De

bloemtrossen zijn zeer lang, wat vooral de invloed van *L. alpinum* aangeeft. Vruchten worden nauwelijks gevormd, wat voor tuingebruik erg aantrekkelijk is, i.v.m. giftigheid en uitzaaien.

De hybride is in verschillende tuinen ontstaan en komt ook van nature voor in Zuidcentraal-Europa. Het eerste bekende en beschreven exemplaar is afkomstig van Knaphill Nursery in Engeland, voor 1864 en verspreid als *L. vulgare watereri*.

L. xwatereri 'Vossii'

(C. de Vos, Hazerswoude, 1875)

GROEIWIJZE: kleine boom tot grote struik, 5-7 m hoog, opgaand en vooral op later leeftijd breed uitwaaierend. De twijgen zijn vrij opvallend groen.

BLADEREN: 3-tallig, ca. 12 cm lang (waarvan 4 cm bladsteel) en ca. 11 cm breed, zwak glanzend midgroen; elk deelblad is ca 2,5-6 cm lang, ovaal en aan de onderzijde alleen langs de nerven behaard.

BLOEIWIJZEN: 30-50 cm lange dichte zeer rijk-bloeiende trossen; hoofdas licht behaard.

BLOEMEN: (goud)geel (RHS cc 7A) met duidelijk donkerrood honingmerk op de onderlip, ca. 2 cm in doorsnede, licht zoet geurend; bloemstelen 1,5 cm, korter dan de bloem; kelk meestal

met 2 vrijwel gelijke lippen en evenals de bloemstelen vrijwel kaal; bloeitijd halfvroeg in mei.

VRUCHTEN: licht behaarde peulen; vormt minder peulen en zaden per peul dan de 2 soorten (halfsteriel).

Deze oude cultivar bloeit het meest uitbundig van alle soorten en cultivars. Deze cultivar overtrof na zijn introductie aan het eind van de 19de eeuw alle destijds bestaande selecties van *L. xwatereri*. Ook daarna zijn er geen betere ontstaan en terecht is dit ook nu nog de meest gekweekte en aangeplante Gouden regen.

Het meest opvallend aan deze cultivar zijn de zeer lange bloemtrossen, de zeer rijke bloei en de gedeeltelijke sterilitet.

Soms worden onder deze naam zaailingen geleverd van *L. alpinum*, *L. anagyroides* of *L. xwatereri*. Behalve het feit dat dit onechte materiaal verwarring veroorzaakt, kan de kwaliteit ook vaak niet tippen aan die van de echte 'Vossii'. De meeste kwekerijen en tuinen hebben gelukkig soortecht materiaal, dat overigens ook bij de vermeerderingstuin in Zeewolde soortecht en virusvrij verkrijgbaar is. Op oudere leeftijd zijn de bloemtrossen vaak wat korter dan op jongere leeftijd; dit geeft soms twijfel of verwarring bij het vaststellen van de soortechtheid.

103. *L. xwatereri* 'Vossii'

Namen uit de literatuur

In het verleden zijn veel variëteiten en cultivars geselecteerd. De meesten zijn collectors items en hebben weinig of geen sierwaarde en/of zijn niet meer verkrijgbaar of bestaan helemaal niet meer. Voor de volledigheid volgt hieronder een complete lijst.

L. alpinum 'Latest and Longest':

Door Bean omschreven als één van de beste Laburnums, maar wordt in de laatste editie nauwelijks meer genoemd. De plant lijkt nu nergens meer te krijgen. Overigens is deze naam volgens de huidige regels van de cultuurplantencode ongeldig.

L. alpinum f. *macrostachys* (Endl.) Koehne: Bloeiwijzen zeer lang en blaadjes relatief groot en breed, vaker voorkomend in westelijk verspreidingsgebied.

L. alpinum f. *microstachys* (Wettst.) Koehne: Bloeiwijzen relatief kort; wordt beschouwd als overbodige naam.

L. alpinum* var. *pilosum (Wettst.) Koehne
Onderzijde blad met verspreide haren; overbodige naam.

***L. alpinum* ‘Pyramidale’**
Takken sterk opgaand.

***L. anagyroides* ‘Aureum’**
Blaadjes geel, in de zomer tot groengeel wordend. Herkomst: Kwekerij Van Houtte, Frankrijk, 1875)

***L. anagyroides* ‘Autumnale’**
Bloeit in voorjaar en najaar. Herkomst: Frankrijk, 1840. Waarschijnlijk hetzelfde als ‘Serotinum’.

***L. anagyroides* ‘Bullatum’**
Bladeren lepelvormig verdiept/gekruld. Een curiositeit, voor het eerst beschreven in 1840/1847 in Frankrijk). Waarschijnlijke synoniemen zijn ‘Involutum’, f. *crispum* en f. *monstrosum*.

***L. anagyroides* ‘Carlieri’**
Dubieuze naam ; er zijn 2 beschrijvingen in omloop. De eerste: Bladeren zeer klein (tot 2,5 cm lang); rijk bloeiend met lange bloeiwijzen (tot 25 cm). De tweede beschrijving is: Bladeren klein. Zeer korte, bijna opgaande bloeiwijzen. De naam is al van voor 1872 in Duitsland in omloop.

***L. anagyroides* ‘Chrysophyllum’**
Bladeren groengeel. Herkomst: Späth, 1888. Werd destijds in Duitsland als verbetering van ‘Aureum’ beschouwd.

***L. anagyroides* ‘Incisum’**
Lijkt op ‘Quercifolium’, maar bladeren dieper ingesneden.

L. anagyroides ‘Involutum’: ***L. anagyroides* ‘Bullatum’**
L. anagyroides f. *monstrosum*: ***L. anagyroides* ‘Bullatum’**

***L. anagyroides* ‘Pendulum’**
Takken dun en hangend; wellicht hetzelfde als *L. alpinum* ‘Pendulum’.

***L. anagyroides* ‘Quercifolium’**
Blaadjes diep gelobd als een eikenblad, soms 5-delig. De bladsteel is soms gevleugeld. Herkomst: Nederland, 1830.

L. anagyroides ‘Serotinum’ : ***L. anagyroides* ‘Autumnale’**

***L. anagyroides* ‘Sessilifolium’**
Bladeren zeer kort gesteeld. Takken vrij stijf opgaand. De bloei is arm; vaak met een tweede bloei in juli. Een curiositeit zonder veel sierwaarde. Herkomst: Frankrijk, 1847.

***L. anagyroides* ‘Variegatum’**
Bladeren geelbont.

L. ‘Anna Surprise’
Nieuwe Amerikaanse cultivar.

***L. ×watereri* ‘Alford’s Weeping’**
Een treurvorm, in de kwekerij van Hillier in 1968 ontstaan.

***L. ×watereri* ‘Fastigiata’**
Op enkele kwekerijen bleek het aangetroffen materiaal onder deze naam *L. anagyroides* ‘Sunspire’ te zijn. Waarschijnlijk is het hiervan dus een synoniem.

***L. ×watereri* ‘Parkesii’**
Afkomstig uit selecties van van Knaphill Nurseries, in 1842 verspreid in Engeland. Verbeterd door latere selecties van *L. ×watereri*, waarmee de plant overigens vaak is verward. Tegenwoordig waarschijnlijk niet meer in cultuur. Herkomst J.D. Parkes, Dartford, Engeland, 1842)

***L. ×watereri* ‘Vossii Goldleaf’**
Wellicht hetzelfde als *L. anagyroides* ‘Aureum’.

***L. ×watereri* ‘Vossii Pendulum’**
Wellicht hetzelfde als *L. alpinum* ‘Pendulum’.

Literatuur

- ALEXANDER, C., J. CULLEN, S. M. WALTERS & AL. (EDS) (1986-2000): *European Garden Flora*
- BEAN, W.K. (1973): *Trees and shrubs hardy in the British Isles. Vol. 2* - John Murray, London
- BERK, FA. V/D (2002): Van den Berk over Bomen, 880 p.
- BOOM, B.K. (2000): *Nederlandse Dendrologie* - H. Veenman & Zn. B.V., Ede, ed. 13, 585 p.
- HOFFMAN, M.H.A. (2005): *List of Names of Woody Plants* – Praktijkonderzoek Plant & Omgeving
- HUXLEY ET AL. (1992): *The New R.H.S. Dictionary of Gardening, vol. 3* - The Macmillan Press Limited, Londen en Basingstoke.
- KRÜSSMANN, G. (1977): *Handbuch der Laubgehölze, Band II, 2de druk* - P. Parrey, Berlijn-Hamburg.
- SCHURING, ING. W. (2000): Problemen in de teelt van Laburnum watereri ‘Vossii’ – Notitie Praktijkonderzoek Plant & Omgeving
- TUTIN, T.G. (1964): *Flora Europaea, vols 1-5* - Cambridge University Press (& up-to-date website)
- WETTSTEIN, R. V. (1890-1891): Mon. von Laburnum – Oester. Bot. Zeitschr. Vol. 40(1890), p 395-399, 435-439; Vol. 41 (1891), p. 127-130, 169-173 & 261-265

Ir. M.H.A. (Marco) Hoffman

Wetenschappelijk onderzoeker sortiment / taxonomie bij Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO Bomen), Lisse

Summary

The small genus of Laburnum (Golden rain tree) is made up out of only two species, L. alpinum and L. anagyroides. These species easily hybridise to form L. × watereri. They are very well known for their long drooping yellow inflorescences. The best known cultivar is L. × watereri ‘Vossii’, which is already over 100 years old. Most other cultivars are also almost a century old. The naming of the plants can be confusing, especially because of hybridisation between the species. In the last few decades a new disease has appeared which causes problems in cultivation. In this article Applied Plant Research gives an overview of the species and cultivars. Besides common subjects like taxonomy, habitat, value and propagation, we also have a detailed look at the new disease. We conclude with descriptions of the species and cultivars.